

Nr 35.

Ankom till Riksdagens kansli den 31 mars 1911 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående bidrag till bestridande af kostnader för anordnande af föreläsningskurser för allmänheten vid Göteborgs högskola. (2:a Afd.)

I en den 24 februari 1911 till Riksdagen aflåten, till statsutskottets förberedande behandling hänvisad proposition, nr 119, har Kungl. Maj:t, under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastik-ärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att, såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för de föreläsningskurser, som äro afsedda att under sommaren 1911 eller senare anordnas vid Göteborgs högskola för allmänheten, på extra stat för år 1912 anvisa ett belopp af 2,500 kronor.

Till berörda statsrådsprotokoll har departementschefen i detta ärende anført följande:

»I underdånig skrifvelse den 30 januari 1911 har Göteborgs högskolas rektor, professor Ludvig Stavenow, enligt uppdrag af högskolans lärarråd, anhållit, det Eders Kungl. Maj:t täcktes anvisa ett anslag af 2,500 kronor eller så stort belopp, som Eders Kungl. Maj:t kunde pröfva skäligt, såsom bidrag till bekostande af de sommarkurser, som lärarrådet ämnade anordna under augusti 1911. Till stöd för den underdåniga framställningen har anförts, att bestyrelsen för dessa kurser beräknat, att kostnaderna för desamma skulle komma att betydligt öfverstiga inkomsterna af kursdeltagarnas afgifter, som ansåges icke böra fastställas till högre belopp än de, som utgingo vid de närmast föregående, år 1908 i Göteborg hållna sommarkurser, eller 5 kronor för hvarje deltagare, fränsedt

extra afgifter för vissa öfningar. Ett så stort antal deltagare som vid sistnämnda kurser kunde ingalunda med säkerhet påräknas. Det vore därför synnerligen önskvärdt, att statsbidraget liksom ock det anslag, som för ändamålet komme att äskas af Göteborgs stad, måtte något ökas.

På grund af nådig remiss har kanslern för rikets universitet efter hörande af styrelsen för högskolan den 14 februari 1911 afgifvit underdånigt utlåtande i ämnet. Såväl styrelsen som kanslern hafva därvid förordat bifall till förevarande framställning.

Departement-
schefen.

Det är icke första gången Göteborgs högskola ifrågasatt och äfven erhållit anslag för här ifrågavarande ändamål. Sålunda anvisade Kungl. Maj:t år 1902 därtill 1,000 kronor och till förut omförmälda, år 1908 hållna sommarkurser beviljade Riksdagen ett anslag af 2,000 kronor. Af en till ecklesiastikdepartementet inkommen berättelse öfver sistnämnda sommarkurser inhämtas, att 724 personer, hufvudsakligen lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor, deltagit i sagda kurser, hvilka gäfvos under tiden den 14—25 augusti 1908. Under desamma höllos sammanlagdt 121 föreläsningar (förutom laborationsöfningar i kemi och fysik, hvardera omfattande omkring 30 timmar), talrika förevisningar af Göteborgs musei samlingar och åtskilliga industriella inrättningar i Göteborg samt geografiska och geologiska exkursioner.

Nyttan af dylika kurser är så allmänt erkänd, att det endast är en särskild, i detta fall förekommande omständighet, som kan föranleda någon tvekan. Jag skall strax ange hvilken.

De ifrågasatta kurserna, hvilka redan för lång tid sedan blifvit kungjorda i tidningar och tidskrifter, äro som sagdt afsedda att hållas under sommaren 1911. Beslutet härom fattades redan i november 1909, och den angifna tidpunkten bestämdes särskildt med hänsyn därtill, att dessa kurser icke skulle komma att hållas under samma sommar som planerade liknande kurser vid universitetet i Lund.

Enligt hos mig gjord anmälan från organisationskommittéerna för sommarkurserna i Lund komma emellertid de kurser därstädes, hvartill anslag beviljats af 1909 års Riksdag, äfvenledes att äga rum under sommaren 1911. Dessa kurser voro dock ursprungligen afsedda att hållas under sommaren 1910. Ändring i planen vållades emellertid därigenom, att de sommarkurser, som skulle hafva hållits vid universitetet i Uppsala år 1909, på grund af den s. k. storstrejken inställdes, och att sedermera den öfverenskommelsen träffades, att de sålunda inställda kurserna skulle hållas år 1910 och sommarkurserna i Lund först år 1911.

Lämpligheten att under samma sommar anordna föreläsningskurser för allmänheten både i Göteborg och Lund kan ju sättas i fråga. Då emellertid deltagarna i sommarkurser helt naturligt företrädesvis komma från de delar af landet, som ligga i närheten af den ort, hvarest kurserna hållas, torde de planerade sommarkurserna i Göteborg kunna påräkna deltagare från provinserna i västra Sverige och motsvarande kurser i Lund från de sydligare delarna af landet utan att, med hänsyn till storleken af de lärarkårer, hvarom här är fråga, någon egentlig konkurrens mellan de båda kurserna torde vara att befara. Erfarenheten från år 1908, då äfvenledes sommarkurser höllos både i Lund och Göteborg, torde hafva i det hela bekräftat detta påstående. Enligt hvad jag inhämtat, hafva dessutom förarbetena med förevarande kursers anordnande redan fortskridit så långt, att någon ändring i fråga om tiden för kursernas hållande icke utan tvingande nödvändighet bör äga rum. Sådant kan ju, det oaktadt, framtvingas af omständigheter, som nu icke kunna förutses.

Hvad beloppet af det begärda statsbidraget angår, så öfverskrider detta med 500 kronor det belopp, som anvisats för de senast i Göteborg hållna sommarkurserna. Enligt uppgift af högskolans rektor skulle denna ökning betingas af önskvärdheten af att åtminstone icke behöfva minska föreläsarnas honorar, som vid närmast föregående sommarkurser utgått med 25 kronor för hvarje föreläsning, hvilken godtgörelse snarare borde höjas till 30 kronor. För min egen del finner jag en dylik höjning synnerligen rimlig. Därtill kommer äfven en annan omständighet. Bestyrelsen för kurserna har uttalat, att deltagarna i desamma icke böra betungas med högre afgifter än vid senast hållna kurser eller 5 kronor för hvarje person, hvilken åsikt jag gillar, och högskolans rektor har i en skrifvelse i ämnet, under hänvisning därtill, att vid senaste sommarkurser i Stockholm och Uppsala en viss tillbakagång i antalet besökande gjort sig tydligt märkbar, framhållit, att ett lifligare deltagande uti de ifrågasatta sommarkurserna än vid motsvarande kurser i Göteborg år 1908 icke torde kunna påräknas, helst det höga antalet besökande förmodligen delvis berodde af att samtidigt stora folkskolemöten höllos i Göteborg. Då ökade inkomster på kursafgifter under sådana förhållanden icke torde vara att förvänta och krafvet på bibehållande af förutvarande eller helst höjning af föreläsarhonoraret icke låter sig genomföra utan ökning af statsanslaget, finner jag icke något att anmärka mot det ifrågasatta bidragets storlek.

På grund af hvad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att, såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för de föreläsningskurser, som äro afsedda att under sommaren 1911 eller senare anordnas

vid Göteborgs högskola för allmänheten, på extra stat för år 1912 anvisa ett belopp af 2,500 kronor.

Vid bifall härtill läser hinder ej förefinnas för Eders Kungl. Maj:t att redan under år 1911 af tillgängliga medel förskottsvis utanordna ifrågavarande belopp.»

Utskottets
yttrande.

Utskottet, som väl icke kunnat undgå att finna det mindre lämpligt, att föreläsningskurser af ifrågavarande slag anordnas samtidigt i Lund och Göteborg, har emellertid, med hänsyn dels till att detta sammanträffande har sin grund i tillfälliga omständigheter, dels därtill, att förberedelserna till kurserna fortskridit så långt, att dessa kurser nu icke kunna utan stora olägenheter inställas, ansett sig böra tillstyrka att anslag för ändamålet beviljas. Beträffande anslaget belopp är detta nu föreslaget till 2,500 kronor eller 500 kronor mera än det belopp, som anvisats för de i Göteborg senast hållna sommarkurserna. Till stöd för denna höjning har anförts önskvärdheten dels af att åtminstone icke behöfva minska föreläsarnas arfvoden, vid närmast föregående sommarkurser utgående med 25 kronor för föreläsning, utan att snarare kunna öka desamma till 30 kronor, dels ock af att icke behöfva betunga kursdeltagarna med högre afgifter än de vid föregående kurser bestämda eller 5 kronor. Utskottet, som visserligen håller före, att de hittills utgående föreläsningars arfvodena äro tillräckligt höga och att någon förhöjning af anslaget ur denna synpunkt således icke är erforderlig, anser sig emellertid med hänsyn till hvad i ärendet är anfördt angående storleken af kursafgifterna icke böra framställa någon erinran mot anslaget belopp.

På grund häraf får utskottet hemställa,

att Riksdagen må såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för de föreläsningskurser, som äro afsedda att under sommaren 1911 eller senare anordnas vid Göteborgs högskola för allmänheten, på extra stat för år 1912 anvisa ett belopp af 2,500 kronor.

Stockholm den 31 mars 1911.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.